

Ali je treba Severno Korejo prikazovati kot popolnoma normalno državo, če v njej več kakor 120.000 ljudi živi v kazenskih taboriščih, General kopiči jedrske konice, medtem ko ljudje stradajo, in vojska z 1,2 milijona vojakov grozi, da bo vso regijo spremenila v »morje krvi«?

Najbolj normalna država na svetu

Tekst

Zorana Baković

Foto

Reuters

V življenju sem bila najsrečnejša takrat, ko sem se udeležila gimnastičnega nastopa pred Generalom. Ko je Pak Hjon Sun izgovarjala te besede pred kamero avtorja dokumentarnega filma *Stanje zavesti*, je bila stara 13 let. Njena najboljša prijateljica Kim Song Jon je bila dve leti mlajša.

Song Jon takrat še ni doživela svojega najsrečnejšega trenutka. Nikoli ni videla Generala. Tudi ona je bila dobra gimnastka. Obe so izbrali za gimnastični nastop, ki so ga nameravali prirediti septembra 2003, na dan ustanovitve Demokratične ljudske republike Koreje pod voditeljem Kim Džong Ilom. Kadar sta si med vadbo na betonskem igrišču – vadili sta ne glede na to, ali je bila temperatura zraka globoko pod ničlo ali je nad njima žgalo vroče sonce – poškodovali kolena do krvi ali ju je začel boleti hrbet, sta prijateljici tolažili

druga drugo. »To je za Generala.« In bolečina je postala nepomembna.

Nato sta deklici odšli vsaka na svoj dom, kjer je bilo njuno družinsko življenje videti takšno, kakršno je bilo povsod drugod. Song Jon se je igrala z majhnim belim psom, pripovedovala starejšim sestram, česa se je naučila v šoli, in se prepirala z mamo o tem, zakaj ne je dovolj. Kadar je bil oče, univerzitetni profesor fizike, na dopustu, je vseh pet skupaj s psom odšlo v naravo, kjer so se veselili cvetočih *kimilsungij* in *kimdžongilij* (to so posebne klonirane sorte orhidej) ter skupaj delali načrte za prihodnost vsake od treh hčera. Če v družini že nimajo sina, bo najstarejša odšla v vojsko. Srednja je nekoliko sramežljiva, zato jo bo oče popeljal po svojih stopinjah v svet znanosti. Song Jon bo s svojo nadarjenostjo in vztrajnostjo postala umetnica.

Hjon Sun je edinka. Toda tudi pri njej doma je bilo vedno veselo. Mama je igrala harmoniko, medtem ko je ona plesala ob veselih vzklikih očetovih staršev, ki so živeli skupaj z njimi, vse pa se je vedno končalo z dedkovimi globokoumnimi nasveti o življenju in babičinimi specialitetami – s hladnimi rezanci ali kolački iz koruzne moke. Rekli bi lahko, da je bila to značilna konfucijanska družina, začinjena z okusi 21. stoletja. Najstnici je omogočala svobodo, da se je lahko po tem, ko se je napolušala dedkovih pridig o družbi in morali, zaprla v svojo sobo in na ves glas pela karaoke. Res je, pela je revolucionarne pesmi, posvečene Večnemu predsedniku Kim Il Sungu in Generalu Kim

Džong Ilu, vendar z dobrim ritmom in popolnoma sodobnimi aranžmaji.

Najbolj normalni ljudje na svetu

Ni veliko esejev in knjig, ki tako veliko povedo o življenju v Pjongjangu kakor film *Stanje zavesti*. Potem ko so ga prvič predvajali leta 2004, sva s producentom Nicholasom Bonnerjem, ki je sicer živel v Pekingu in s katerim sva pogosto izmenjevala svoje misli o različnih stvareh, žolčno razpravljala, ali je treba Severno Korejo prikazovati kot popolnoma normalno državo, če v njej več kakor 120.000 ljudi živi v kazenskih taboriščih, General kopiči jedrske konice, medtem ko ljudje stradajo, in vojska z 1,2 milijona vojakov grozi, da bo vso regijo spremenila v »morje krvi«.

Nick, ki vsak mesec obišče Pjongjang, mi je vedno trdil, da tudi tam živijo najbolj normalni ljudje na svetu. In da je njegova naloga pokazati, da se tudi oni po ničemer ne razlikujejo od kogar koli v njegovi Angliji. Da živijo svoje življenje, sanjajo svoje sanje, imajo radi svojo družino in upajo, da bo mir večen.

Vse je namreč odvisno od tega, s katerega zornega kota pogledamo na razmere. Zahod se je navadil opazovati Severno Korejo kot jedrsko nevarnost, Amerika jo vidi kot dejavnik nestabilnosti v regiji severovzhodne Azije in celo zaveznica Kitajska jo doživlja kot trmasto ideološko trdnjavo, ki zavrača njen recept za reforme. In ker se je Kim Džong Il, ko je bil še živ, pogosto trudil, da bi bil videti politični »čudak«, ki sprejema zelo tvegane strateške odločitve,

Kadar v Pjongjangu zmanjka elektrike – in še pred kratkim se je to dogajalo vsak večer za nekaj ur –, je skozi mrak slišati samo eno pomembno besedo: »Američani!«

Po Kim Džong Ilu je na čelo države prišel Kim Džong Un. Izobraževal se je v Švici in spoznal sodobni zunanji svet takšen, kakršen je, zato se očitno manj kakor njegov oče boji vsega, kar se dogaja zunaj države.

● Kim Džong Un

grozi z atomsko bombo pred očmi vseh pogajalcev o denuklearizaciji Korejskega polotoka ter občasno spusti v »svobodne medije« katero od senzacionalističnih, nepreverjenih in skoraj norih »novic« o javnih usmrčitvah, ni prav nič čudno, da je Severna Koreja danes najmanj razumljena država na svetu. Za to je še najbolj odgovoren pokojni General.

O njegovem pokojnem očetu Kim Il Sungu bi lahko rekli, da je bil idealist. Moji prijatelji Shang Xiaoyuan, katere oče Shang Yue je bil nekoč Kimov profesor v srednji šoli v pokrajini Jilin in ga je kot 17-letnika na skrivaj seznanjal z marksističnimi deli in idejami, je veliki vodja nekoč zaupal, da se najbolj boji prodora trga in trgovine v njegovo državo. »Ko se enkrat pojavijo trgovci in banke, je konec z družbeno pravičnostjo in enakopravnostjo,« ji je pripovedoval. A vendar je čedalje manj vedel, kako ravnati brez njiju. Pomoč zaveznikov je postala vprašljiva na začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja. Pritisk z Zahoda je zato postajal čedalje večji.

Ne bomo se zelo zmotili, če povemo, da v Severni Koreji vlada strah in ji vladajo s strahom. Ta občutek je bil še posebej značilen za 17-letno vladavino Kim Džong Ila. Toda ko so na Zahodu govorili o strahu Severnih Korejcev pred političnimi napakami, zaradi katerih bi zlahka ostali brez glave, so se v družinah gimnastk Pak Hjon Sun in Kim Song Jon vsi najbolj bali »imperialistov«. Japonci, ki so Korejcem v zgodovini povzročili največ zla, so zdaj postali manj pomemben politični igralec, zato prestrašene oči prebivalcev te države zdaj najpogosteje pogledujejo proti Američanom.

Kadar v Pjongjangu zmanjka elektrike – še pred kratkim se je to dogajalo vsak večer za nekaj ur –, je skozi mrak slišati samo eno pomembno besedo: »Američani!«

Veliki svet skozi majhno ključavnico

Severna Koreja se je odločila za osamitev in iz nje opazuje veliki svet skozi majhno informacijsko ključavnico. Kaj vidi skozi to luknjico, ni vedno lahko izvedeti. Včasih so slike izkrivljene in ideološko obarvane. Včasih so popolnoma pravilne. Tudi ta svet na drugi strani konec koncev ni nedolžen. Prav tako ni vedno dobronameren. Tam veliko govorijo in pišejo o žrtvah atomskega bombardiranja Hirošime in Nagasakija. Nikogar ne zanima, kaj se dogaja s severnokorejskimi žrtvami ameriških napalmskih bomb, odvrženih v velikih količinah na začetku korejske vojne leta 1950.

Izračunali so namreč, da so med korejsko vojno na Severno Korejo odvrgli več bomb kakor na celotnem območju Tihega oceana med drugo svetovno vojno. Dvaintrideset tisoč ton napalmskih bomb je uničevalo ne samo vojaške cilje, ampak tudi nedolžne civiliste. Porušena so bila celotna mesta in general Curtis LeMay, vodja strateškega letalskega poveljstva zavezniških sil med korejsko vojno, je nekoč priznal: »V treh letih smo ubili približno 20 odstotkov prebivalstva. Bombardirali smo

vse, kar se premika, vsako opeko, ki je še stala na svojem mestu.« Tudi ko je bilo popolnoma jasno, da v Pjongjangu ni bilo več vojaških ciljev, so na mesto metali na stotine ton bomb z zakasnelim delovanjem, da bi eksplodirale v intervalih čez dan in tako onemogočile reševanje ranjenih.

Težava je v tem, da je Amerika pozabila na to bombardiranje, Severna Koreja pa ne. Zgodovinarji na veliko razpravljajo, kako pomembna je bila korejska vojna za oblikovanje

ideološke identitete te države, toda tudi če danes strah pred morebitnim novim vojaškim posredovanjem ni več odločilen dejavnik, ga tam spodbujajo na obeh straneh tako znotraj kot zunaj države.

Edelweiss na karaokah

Zato je za Severno Korejo pomembno, da je po Kim Džong Ilu prišel na čelo države Kim Džong Un. Izobraževal se je v Švici in spoznal sodoben zunanji svet takšen, kakršen je, zato

se očitno manj kakor njegov oče boji vsega, kar se dogaja zunaj države. To je treba izkoristiti.

Vsem, ki so bili v Pjongjangu, ko sta Hjon Sun in Song Jon vadili za gimnastični nastop, in vsem, ki jim danes uspe obiskati to mesto, se zdi največja sprememba rojevanje srednjega razreda. Seveda, če ga razumemo, kakor se je izrazil predstavnik neke britanske turistične agencije, kot razred ljudi, ki kupujejo stvari, ki niso nujno potrebne. Tistih ljudi, ki obiskujejo restavracije, se vozijo s taksiji, se oblačijo v uvožena oblačila in imajo velike »pametne telefone«. Kim vnuk se očitno nič več ne boji trgovcev, kakor se jih je bal Kim ded. Rad bi samo spremenil državo po svojih načrtih.

Song Jon je zdaj stara 23 let. Takrat ji ni uspelo videti Generala. Ni ga bilo na gimnastični nastop. Bi danes morda raje obiskala koncert Laibacha? Zanimanje severnokorejske mladine za tujo kulturo, popkulturo in glasbo je morda še vedno pritajeno – za vsak primer –, vendar je gotovo izjemno. Mladi vodja se tega očitno zaveda. Ali morda preizkuša svojo družbo s povabilom, poslanim slovenski glasbeni skupini? Mar odklepa še eno ključavnico, skozi katero bo Severna Koreja gledala v zunanji svet? Pogledati bi morali v sobo zdaj 25-letne Hjon Sun. Kaj zdaj poje na karaokah? Prepričana sem, da zna že na pamet pesem *Edelweiss* iz filma *Moje pesmi, moje sanje*. V angleščini. ●

● Kim Il Sung (levo) in Kim Džong Il